

วิเคราะห์ความแตกต่างและปัจจัยสำคัญสำหรับการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย
ทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์
**Analysis of Differences and Key Factors for Constructing Research
Conceptual Frameworks in Information and Library Sciences**

กัมศักดิ์ เอ็งฉ้วน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Peemasak Angchun

Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: peemthailand@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้วิเคราะห์ (1) ความแตกต่างระหว่างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (2) ความแตกต่างระหว่างการสร้างกรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณและกรอบแนวคิดวิจัยเชิงคุณภาพทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (3) ปัจจัยสำคัญสำหรับการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ และ (4) วิธีการที่นำเสนอกรอบแนวคิดวิจัย

ผลการวิเคราะห์พบว่า กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์มีความแตกต่างกันคือกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีศึกษาตัวแปรอิสระทุกของทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการวิจัยเพราะว่านักวิจัยต้องการพิสูจน์ว่าทฤษฎีนั้นยังเหมาะสมกับบริบทที่เกิดปรากฏการณ์ปัจจุบันหรือไม่ ส่วนกรอบแนวคิดการวิจัยเลือกศึกษาตัวแปรอิสระที่สำคัญเท่านั้นของทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการวิจัยไม่ต้องการพิสูจน์ทฤษฎีเพียงแต่ต้องการตัวแปรอิสระที่สำคัญดังกล่าวมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องที่สนใจศึกษาเท่านั้น ขณะเดียวกันกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพอาศัยทฤษฎีฐานรากมารองรับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาวิจัย ส่วนกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณอาศัยทฤษฎีหลักมารองรับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มุ่งเน้นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยว่าเป็นจริงตามที่ตั้งไว้หรือไม่ สำคัญยิ่งไปกว่านั้นปัจจัยสำคัญสำหรับการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวความคิดของผู้วิจัยและ การนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบการบรรยาย แผนภาพ และแบบจำลองในรูปแบบการทางสถิติ

คำสำคัญ : กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี; กรอบแนวคิดการวิจัย; สารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

* วันที่รับบทความ : 29 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่แก้ไขบทความ 17 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 18 มีนาคม 2567

Received: February 29 2024; Revised: March 17 2024; Accepted: March 18 2024

Abstracts

This article analyzes firstly, the distinctions between theoretical and research conceptual frameworks within information and library science (ILS), Secondly, it also examines the differences in crafting quantitative and qualitative research frameworks for ILS studies, Thirdly, the article explores the critical factors that shape successful research conceptual framework development within this field, Finally, It also presents the research conceptual framework.

The analysis highlights that theoretical and research conceptual frameworks serve distinct purposes. Theoretical frameworks comprehensively analyze all independent variables of a theory to assess its ongoing relevance. Research conceptual frameworks adopt a more focused approach, carefully selecting key independent variables to build a framework aligned with the specific research topic. Furthermore, qualitative and quantitative frameworks diverge in their theoretical underpinnings.

Qualitative frameworks often utilize grounded theory for exploration, while quantitative frameworks rely on established theories to test hypotheses. Crucially, the creation of strong research conceptual frameworks depends on factors such as theoretical knowledge, familiarity with related research, and the researcher's own concepts. However, the presentation of the conceptual research framework includes descriptions, diagrams, and models in the form of statistical equations.

Keywords: Theoretical Framework; Conceptual Framework; Information Science

บทนำ

กรอบแนวความคิดการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการวิจัยซึ่งถึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวและเข็มทิศที่สำคัญให้ผู้วิจัยไม่หลงทางและไม่หลงประเด็นที่จะทำการศึกษาวิจัย อย่างไรก็ตาม หากผู้วิจัยไม่ได้สร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยจะทำให้ไม่ทราบประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจน ก่อให้เกิดผลที่จะนำไปสู่การวิจัยนั้นไม่มีคุณภาพและอาจทำให้เกิดปัญหาการแปลความหมายหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย จากเหตุผลที่สำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่การศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีกับกรอบแนวความคิดการวิจัย ขณะเดียวกันไม่ว่ากรอบแนวคิดทั้งเชิงทฤษฎีและการวิจัยนั้นสามารถออกได้ 2 ประเภท กรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงคุณภาพและกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงปริมาณ สำคัญยิ่งไปกว่านั้นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการสร้างกรอบแนวความคิดวิจัยโดยการบูรณาการ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงงานวิจัยที่ผ่านมาในอดีต ทั้งทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวความคิดของผู้วิจัย

ความหมายของกรอบแนวความคิด (Conceptual framework)

กรอบแนวความคิดหมายถึงการกำหนดกรอบบริบทของการวิจัย ซึ่งเป็นโครงสร้างและแนวทางให้นักวิจัยศึกษาปรากฏการณ์ที่สนใจ เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินการวิจัย รวมถึงการตั้งสมมติฐานการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ เป็นการสร้างแนวทางที่สำคัญในการทบทวนวรรณกรรม แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตที่ได้ทำการศึกษาและค้นพบว่ามีตัวแปรใดที่สำคัญและมีประโยชน์แก่การนำมาใช้ศึกษาอย่างมีระบบแบบแผน การสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรต่าง ๆ และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยผสมผสานเข้าด้วยกัน (Imenda, 2014 : 188 ; Van der Waltd, 2020 : 2-9 ; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, 2545 : 32-38 ; บัณฑิตา อินสมบัติ, 2558 : 52-65) นำไปสู่กระบวนการสร้างกรอบแนวความคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical framework) หรือกรอบแนวความคิดการวิจัย (Research framework)

กรอบแนวความคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical research framework)

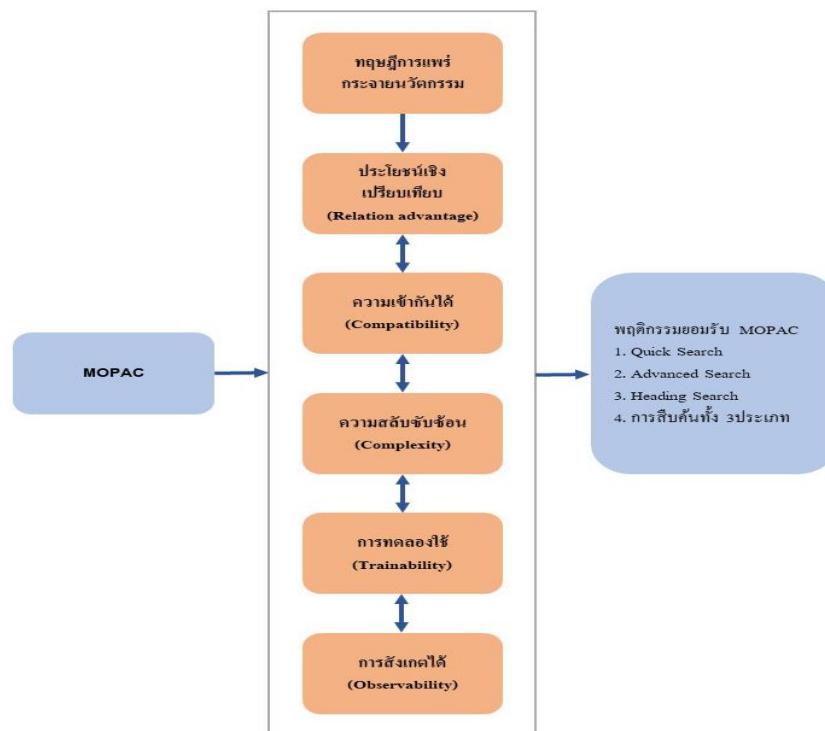
กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีหมายถึงแบบจำลองหรือแผนภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนทฤษฎีที่มีอยู่ก่อนแล้วและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายตัวแปรทุกตัวของทฤษฎีที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการศึกษาเรื่องนั้นๆ และเพื่อแสดงให้เห็นถึงตัวแปรที่สำคัญและความสัมพันธ์กันอย่างไร สำคัญยิ่งไปกว่านั้น กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนให้ผู้วิจัยได้เห็นภาพรวมซึ่งครอบคลุมด้านเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของบริบทต่างๆ หากผู้วิจัยแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้มากขึ้นเท่าไร ย่อมแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของผลงานวิจัยย่อมมีมากขึ้นเท่านั้นและเป็นแนวทางที่ชัดเจนและมีเหตุผล (Imenda, 2014 : 18 ; Aparicio, Bacao, & Oliveira, 2016 : 2-9 ; Fang, Ng, Leung, & Xu, 2023, : 3-10)

กรอบแนวความคิดเชิงทฤษฎีเป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีเพื่ออธิบายปรากฏการณ์หรือปัญหาการวิจัย Grant & Osanloo (2014 : 13-20) ; Fang, Ng, Leung, & Xu (2023 : 2-16) เชื่อว่าแนวคิดเชิงทฤษฎีเป็นส่วนสำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัยจัดเป็นพื้นฐานของความรู้ทั้งหมดที่มนุษย์สร้างขึ้น ขณะเดียวกันผู้วิจัยดังกล่าวเปรียบกรอบแนวคิดเป็นเสมือน “พิมพ์เขียว” (Blueprint) ที่สถาปนิกได้ออกแบบแปลนการสร้างบ้านหลังหนึ่งโดยอาศัยทฤษฎีและประสบการณ์เกี่ยวกับการออกแบบที่ผ่านมา ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญเช่น ขนาดห้องนอน ห้องน้ำ ห้องรับแขก และห้องทำครัว นอกจากนี้อาจจะประกอบด้วยส่วนตกแต่งย่อย ๆ ทั้งภายในและภายนอก เช่น ระเบียง และเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับประเภทและขนาดของบ้านที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน เป็นแนวทางชี้แสงสว่างแก่ผู้รับเหมาก่อสร้างที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของเจ้าของบ้าน

การเปรียบเทียบนี้เพราะว่ากรอบแนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเข้าใจรายละเอียดเริ่มตั้งแต่ปัญหา การวิจัย จุดมุ่งหมาย คำถามการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวม ข้อมูล การวิเคราะห์และการตีความข้อมูล ซึ่งแต่ละขั้นตอนนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมีเหตุ มีผลซึ่งกันและกัน

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นและเพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีดังตัวอย่างที่ 1 ปัจจัยที่มี ผลกระทบต่อพฤติกรรมการยอมรับการแพร่กระจายนวัตกรรมสืบค้นออนไลน์สาธารณะบนสมาร์ตโฟนสำหรับ สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) Rogers (1995 : 50) เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีหรือเป็นพิมพ์เขียวมากำหนดกรอบแนวคิดและสมมติฐาน โดยมีการ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีดังกล่าวเพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิดการวิจัยรองรับปรากฏการณ์ สืบค้นออนไลน์สาธารณะบนสมาร์ตโฟน

ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมดังกล่าวนี้ได้รับการยอมรับและได้ประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัย หลากหลายสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ ๆ และการเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วยคุณลักษณะของนวัตกรรม 5 ลักษณะ (1) ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ (Relative Advance) (2) ความเข้ากันได้ (Compatibility) (3) ความไม่สลับซับซ้อน (Non-Complexity) (4) การทดลองใช้ (Trainability) และ (5) การสังเกตได้ (Observability) และใช้คุณลักษณะของนวัตกรรมทั้ง 5 ลักษณะ ดังกล่าวเป็นตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรตามอธิบายถึงพฤติกรรมการยอมรับในการสืบค้น ออนไลน์สาธารณะบนสมาร์ตโฟน (Mobile Online Public Access Catalogue: MOPAC) ซึ่งเป็น ปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาและนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีโดยมีทฤษฎีการแพร่กระจาย นวัตกรรมรองรับเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตั้งสมมติฐานและวิธีดำเนินการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดเชิงทฤษฎี

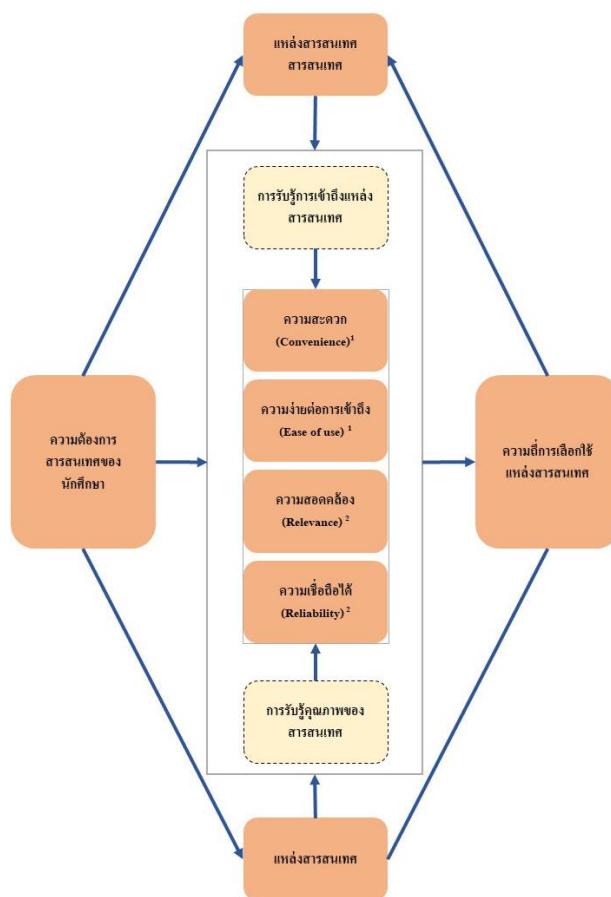
กรอบแนวความคิดการวิจัย (Conceptual research framework)

ผู้วิจัยและนักวิชาการได้ให้ความหมายกรอบแนวความคิดการวิจัยที่แตกต่างกัน Ravitch & Riggan (2017 : 105-125) ให้ความหมายกรอบแนวความคิดการวิจัยว่า เป็นกรอบการวิจัยที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยซึ่งเชื่อมโยงกับสิ่งที่ปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยผ่านกระบวนการวิจัยอย่างมีระบบแบบแผนมีทฤษฎีรองรับ เริ่มตั้งแต่ปัญหาการวิจัย จุดมุ่งหมาย คำถามการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม ระเบียบวิธี การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และการตีความข้อมูล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งกรอบแนวความคิดการวิจัยนั้นเป็นร่างทฤษฎีเบื้องต้นที่รอการพิสูจน์และยืนยันตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังที่ วรรณดี สุทธิธินรากร (2556 : 59-89) ; จุมพล หนิมพานิช (2560 : 135-198) ; Yamauchi, Ponte, Ratliffe, & Traynor (2017 : 9-20) ; Hennig-Thurau, Aliman, Herting, Cziehso, Linder & Kübler (2023 : 9-11) ได้ให้ความหมายกรอบแนวคิดในการวิจัย เป็นเหมือนไฟฉายส่องทางเปิดมุมมองแนวคิดเชิงทฤษฎี ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่สำคัญซึ่งค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา ทำให้ผู้วิจัยทราบกลุ่มเป้าหมายที่จะเก็บข้อมูล

Hennig-Thurau, Aliman, Herting, Cziehso, Linder & Kübler (2023 :11-20) ; Grant & Osanloo (2014 : 13-20) ได้ให้ความหมายกรอบแนวความคิดในการวิจัยนั้น ได้มาจากการสังเคราะห์ได้ให้ความหมายกรอบแนวความคิดในการวิจัยนั้นได้มาจากการสังเคราะห์แนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนประเด็นที่ต้องการศึกษาและถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการวิจัยที่ผู้วิจัยสามารถใช้ชี้นำการวิจัยและทราบถึงจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ไม่หลงประเด็นที่ต้องการศึกษาเหมือนเข็มทิศที่ชี้นำนักเดินทางให้รู้เส้นทางที่จะเดินไปไม่ให้หลงทางเดินเพื่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง

ดังตัวอย่างที่ 2 การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกแหล่งสารสนเทศ: กรณีศึกษานักศึกษาอาเซียนในประเทศไทย กรอบแนวความคิดการวิจัยครั้งนี้ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงทฤษฎีที่นิยมใช้ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (Mann, 1993 : 5-12) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ คือ (1) ทฤษฎีความพยายามน้อยที่สุด ให้ความสำคัญการรับรู้การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศประกอบด้วยตัวแปรอิสระที่สำคัญที่ต้องศึกษาวิจัยได้แก่ความสะดวก (Convenience) และความง่ายต่อการเข้าถึง (Ease of use) ไม่คำนึงถึงคุณภาพของสารสนเทศที่สืบค้นได้จากแหล่งสารสนเทศนั้น (Mann, 1993 : 91) และ (2) ทฤษฎีต้นทุนและผลตอบแทน ให้ความสำคัญการรับรู้คุณภาพของสารสนเทศโดยการประเมินคุณภาพของสารสนเทศที่ค้นคืนได้ ประกอบด้วยตัวแปรอิสระที่สำคัญต้องศึกษาวิจัย 2 ตัวแปรได้แก่ ความสอดคล้อง (Relevance) และความเชื่อถือได้ (Reliability) (Hertzum, 2002 : 1-18) ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดนี้เป็นแนวทางการสร้างสมมติฐานการวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังภาพที่ 2

ข้อความดังกล่าวข้างต้นคัดลอกมาจากรายงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกแหล่งสารสนเทศ: กรณีศึกษานักศึกษาอาเซียนในประเทศไทย (กิมศักดิ์ เอ่งฉ้วน, 2556 : 14-15)

¹ Mann, 1993 : 91

² Hertzum, 2002 : 1-18

ภาพที่ 2 กรอบแนวความคิดการวิจัย

ที่มา : (ภูมิศักดิ์ เอ็งฉ้วน, 2561 : 197)

นอกจากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยหรือผู้อ่านทั่ว ๆ ไปสามารถศึกษาเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ในหลากหลายมุมมองหรือมิติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยทางด้านบรรณารักษ์และสารสนเทศศาสตร์ เช่น งานวิจัยการศึกษาพฤติกรรมผู้ใช้สาขาบริหารธุรกิจและสาขาเศรษฐศาสตร์ในการเข้าถึงสารสนเทศรวมถึงการใช้คำศัพท์สืบค้น ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยใช้กฎของ Cutter ห้าประการ ได้แก่ 1) การให้ความสำคัญกับผู้ใช้และการใช้ 2) หัวเรื่องมีแบบแผนเดียวกัน 3) คำศัพท์ 4) รายการหัวเรื่องมีความเฉพาะเจาะจง และ 5) ความเฉพาะเจาะจง (นภัสกร กรวยสวัสดิ์, ลำปางแมนมาตย์ และมาลี กาบมาลา, 2561 : 79-80) การสร้างกรอบแนวคิดสำหรับศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงและการใช้แหล่งสารสนเทศของผู้เรียนทางไกล (Angchun, 2016 : 156-162) ใช้ทฤษฎีความพยายามน้อยที่สุดในการกำหนดกรอบแนวคิด

ความแตกต่างระหว่างกรอบความคิดเชิงทฤษฎีและกรอบแนวความคิดการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

การสร้างกรอบแนวความคิดวิจัยเชิงทฤษฎีทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์นั้น ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการศึกษาตัวแปรอิสระทุกตัวแปรของทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการวิจัย และทฤษฎีเหล่านั้นได้ผ่านการพิสูจน์เชิงประจักษ์และเป็นที่ยอมรับทั้งนักวิชาการและบุคคลทั่ว ๆ ไปมาเป็นเวลายาวนาน ผู้วิจัยจะอาศัยประสบการณ์ในการศึกษาวิจัยที่ได้สะสมมาประกอบการตัดสินใจเพื่อการเลือกและพิจารณาที่เหมาะสมที่สุดกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาในบริบทที่แตกต่างกันทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และกาลเวลา

สำคัญยิ่งไปกว่านั้นการสร้างกรอบแนวความคิดวิจัยเชิงทฤษฎีทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ดังกล่าว นักวิจัยต้องการพิสูจน์ว่าทฤษฎีที่จะนำมาใช้ยังมีความเหมาะสมและความสอดคล้องกับบริบทกระแสปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นปัจจุบันหรือไม่ ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นและเพื่อสนับสนุนการสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงทฤษฎีทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์เชิงประจักษ์ ดังตัวอย่างที่ 1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการยอมรับการแพร่กระจายนวัตกรรมสืบค้นออนไลน์ สาธารณะบนสมาร์ตโฟนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาดังภาพที่ 1

การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์นั้นผู้วิจัยเลือกศึกษาตัวแปรอิสระบางตัวแปรที่สำคัญเท่านั้นจากทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการวิจัยไม่ต้องการพิสูจน์ทฤษฎี เพียงแต่ต้องการศึกษาตัวแปรอิสระที่สำคัญดังกล่าวมาสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเรื่องที่สนใจศึกษาเท่านั้น ซึ่งตัวแปรอิสระที่สำคัญมีนั้นได้มาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในอดีตและปัจจุบันซึ่งประยุกต์ทฤษฎีหลายทฤษฎีผสมผสานบูรณาการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันกับปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเรื่องนั้น ๆ

สร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ซึ่งประยุกต์ทฤษฎี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีความพยายามน้อยที่สุดและทฤษฎีต้นทุนและผลตอบแทน เป็นพื้นฐานรองรับแนวคิดเชื่อมโยงเข้าด้วยกันกับปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิจัย ดังตัวอย่างที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกแหล่งสารสนเทศ: กรณีศึกษานักศึกษาอาเซียนในประเทศไทย เนื่องจากปรากฏการณ์ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้แสวงหาสารสนเทศสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศได้ทุกที่ทุกเวลาและหลายช่องทางในการเข้าถึงสารสนเทศ การเลือกแหล่งสารสนเทศของนักศึกษาอาเซียนในบริบทการเรียนการสอนแบบล้อยกคอร์ด และแหล่งสารสนเทศที่แตกต่างกันตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังภาพที่ 2

การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยหากพิจารณาตามหลักแนวคิดพื้นฐานการวิจัยทางทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์นั้นสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภทคือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เน้นการใช้เหตุผลเชิงอุปนัย (Inductive method) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เน้นการใช้เหตุผลเชิงอนุมาน (Deductive method) (วรรณดี สุทธินรากร, 2556 : 42)

การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นไม่มีจุดหมายการทดสอบทฤษฎีจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้ แต่เป็นเพียงแผนที่หรือเครื่องมือเพื่อช่วยให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ไม่หลงทิศหลงทางแต่มุ่งเน้นปรากฏการณ์และความเข้าใจบริบทพื้นฐานการสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยโดยไม่มีการอ้างอิงถึงทฤษฎีหลัก (Grand theory) มารองรับแต่อาศัยทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนแก้ไขได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาได้ แล้วนำข้อมูลนั้นมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาแบบแผนของข้อมูลหรือสมมติฐานโดยการเชื่อมโยงวรรณกรรมและสมมติฐานการวิจัยซึ่งผู้วิจัยค้นพบระหว่างการดำเนินการวิจัยแล้วพัฒนาเป็นทฤษฎีขึ้นมาโดยการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม จนกระทั่งไม่มีข้อค้นพบใหม่ๆ เกิดขึ้น (วรรณดี สุทธินรากร, 2556 : 45-60 ; จุมพล หนิมพานิช, 2560 : 36-40 ; ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2561: 75-81)

การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงปริมาณนั้นเป็นเครื่องมือช่วยชี้นำทางสำหรับการวิจัยกรอบแนวความคิดนี้มีจุดหมายในการตรวจสอบเพื่อยืนยันว่าปรากฏการณ์หรือปัญหาที่สนใจศึกษาวิจัยเป็นไปตามทฤษฎีและสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยมีข้อมูลและข้อเท็จจริงสนับสนุนที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical evidence) และมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่สำคัญ ๆ ซึ่งค้นพบจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัยจริง ๆ มิได้เดาสุ่มมา

วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงปริมาณและกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงคุณภาพ ทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเริ่มต้นด้วยทฤษฎีฐานรากเน้นการใช้เหตุผลเชิงอุปนัย (Inductive method) ซึ่งเป็นเพียงแนวทางชี้นำทิศทางให้ผู้วิจัยแสวงหาคำตอบการวิจัยไม่ให้หลงประเด็นและสามารถยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนได้เมื่อมีหลักฐานหรือข้อมูลใหม่ที่มาสนับสนุนเพียงพอว่า ควรปรับกรอบแนวความคิดการวิจัยที่สร้างขึ้นหรือไม่ ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบยืนยันได้โดยการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจนกระทั่งไม่มีข้อค้นพบใหม่ ๆ เกิดขึ้น

การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงปริมาณนั้นเริ่มต้นด้วยทฤษฎีหลักเน้นการใช้เหตุผลเชิงอนุมาน (Deductive method) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้นในบริบทต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มุ่งเน้นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยว่าเป็นจริงตามที่ตั้งไว้หรือไม่ ผู้วิจัยทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้โดยอาศัยวิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ว่ายอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

ดังนั้นจะเห็นว่าการสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงคุณภาพแตกต่างจากการสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงปริมาณ กล่าวคือการสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงคุณภาพอาศัยทฤษฎีฐานรากมารองรับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาวิจัยแต่เป็นเพียงแนวทางชี้แนะทิศทางให้ผู้วิจัยแสวงหาคำตอบการวิจัยไม่ให้หลงประเด็น ส่วนกรอบแนวความคิดการวิจัยเชิงปริมาณอาศัยทฤษฎีหลักมารองรับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาวิจัย ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มุ่งเน้นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยว่าเป็นจริงตามที่ตั้งไว้หรือไม่การวิจัยจริง ๆ มิได้เดาสุ่มมา

วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญสำหรับการสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย หมายถึง การสร้างแบบจำลองที่บูรณาการเชื่อมโยงเป็นภาพรวมหรือแบบจำลองชั่วคราวของงานวิจัยเรื่องที่กำลังศึกษา (Lincoln & Guba, 1985 : 91-105) ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ แนวความคิดของผู้วิจัย (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550 : 76-77 ; วาโร เฟิงส์วัสดี, 2551 : 103-104 ; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. บัณฑิตศึกษา. สาขาวิชาคห-กรรมศาสตร์, 2545 : 144-146 ; Ravitch & Riggan, 2017 : 4-5) ดังนี้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีหมายถึงชุดของความคิดหรือข้อสมมติฐานที่ได้ผ่านการพิสูจน์หรือผ่านการทดสอบโดยอาศัยการวิจัยเป็นพื้นฐานจำนวนหลายครั้ง จนผลการทดสอบดังกล่าวสามารถอธิบายข้อเท็จจริงนั้นได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปหรือในแวดวงนักวิชาการ จึงเป็นผลให้ข้อสมมติฐานกลายเป็นทฤษฎี ดังนั้น เราจึงใช้ทฤษฎีอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อการทำนายและพยากรณ์สิ่งที่เกิดขึ้น (Fox & Bayat, 2007 : 29 ; Neuman, 1997 : 70-85)

การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเนื่องจากทฤษฎีทำให้ผู้วิจัยทราบถึงตัวแปรทุกตัวที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตามหนึ่ง ๆ ของแต่ละทฤษฎี ขณะเดียวกันผู้วิจัยจะเลือกศึกษาตัวแปรเพียงบางตัวจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามตัวแปรที่สำคัญที่ถูกเลือกนั้นมิได้ถูกเดาสุ่มมาหรือผู้วิจัยเลือกเองตามใจชอบ แต่ตัวแปรที่ถูกเลือกนั้นอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการ

ศึกษา ความสอดคล้องของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและการทบทวนวรรณกรรม (Yamauchi, Ponte, Ratliffe, & Traynor, 2017 : 11-12 ; Grant & Osanloo, 2014 : 13-14)

ผู้วิจัยจะต้องเลือกทฤษฎีที่เกี่ยวข้องให้ตรงกับหัวข้อที่จะทำการวิจัยให้มากที่สุดเนื่องจากทฤษฎีเป็นรากฐานสำคัญในการทำวิจัยต้องมีทฤษฎีมารองรับและสนับสนุน เพื่อความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของผลงานวิจัยที่ได้จากการศึกษา ดังนั้นการเลือกทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจึงเป็นขั้นที่มีความสำคัญมากเพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัยหรือตัวแบบวิจัยชั่วคราวซึ่งสามารถตอบโจทย์ปัญหาของการวิจัยเปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมโยงระหว่างปัญหาการวิจัยหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางสังคมซึ่งผู้วิจัยสนใจและต้องการศึกษาในบริบทที่แตกต่างกัน (Maxwell, 2005 : 49-51 ; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550 : 78)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังนั้นการตรวจสอบและกลั่นกรองว่ามีประเด็นใดบ้างที่สอดคล้องตรงตามที่ต้องการศึกษาวิจัย ตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เราจะศึกษาวิจัย สัมพันธ์กันอย่างไรทำให้ทราบได้ว่ามีผู้ใดได้ทำการศึกษาในเรื่องนี้มาแล้วบ้าง ตัวแปรต่าง ๆ ระเบียบวิธีวิจัย เทคนิคการวิเคราะห์ ตลอดจนข้อค้นพบที่ได้จะก่อให้เกิดความเข้าใจในประเด็นของเรื่องที่จะศึกษาได้ละเอียดชัดเจน และนำมาประมวลสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยของผู้วิจัย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. บัณฑิตศึกษา. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, 2545 : 145)

ผู้วิจัยจะต้องเลือกผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ และได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่ลงในวารสารวิชาการที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติอยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) และระดับนานาชาติตามเกณฑ์พิจารณาวารสารทางวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่บ่งชี้ว่าผู้วิจัยเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ทำการศึกษาอย่างน้อยเพียงใด

แนวความคิดของผู้วิจัย

ผู้วิจัยเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์โดยตรงซึ่งเกิดจากการทำวิจัยจำนวนหลายเรื่องในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาจริงดังกล่าว ได้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์มากมายทั้งความมีนัยสำคัญเชิงทฤษฎี (Theoretical implications) และความมีนัยสำคัญเชิงปฏิบัติ (Practical implications) สามารถนำมาหลอมรวมเป็นองค์ประกอบเพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยที่นอกเหนือจากทฤษฎีและอดีตผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Maxwell, 2005 : 44-46 ; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550 : 78-79)

การนำเสนอกรอบแนวความคิดการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

ผู้วิจัยสามารถนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยนั้นได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับพิจารณาของผู้วิจัยว่าจะนำเสนอออกมาในรูปแบบใด ได้แก่ การบรรยาย แผนภาพหรือแผนภูมิและ แบบจำลองในรูปสมการทางสถิติ (Miles and Huberman, 1994 : 32 ; วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551, หน้า 103-106 ; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. บัณฑิตศึกษา. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, 2545 : 146-148 ; สุทธิ ชัตติยะ และวิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์ 2554 : 60-61)

แบบบรรยาย

การนำเสนอกรอบแนวความคิดการวิจัยแบบบรรยาย หมายถึง การเขียนอธิบายเพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบและเข้าใจถึงเหตุผล รวมทั้งทราบว่า มีทฤษฎีอะไรบ้าง ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีอะไรบ้าง สนับสนุนและเกี่ยวข้องในการเลือกตัวแปรว่าตัวแปรไหนเป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญ และตัวแปรไหนเป็นตัวแปรตาม อย่างไรก็ตาม กรณีที่ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นตัวแปรชุดจำนวนมากที่ใช้ศึกษา ซึ่งแต่ละตัวแปรชุดยังประกอบด้วยตัวแปรย่อย ๆ ผู้วิจัยจะไม่นิยมเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัย เพราะผู้วิจัยต้องเขียนอธิบายขยายความเพิ่มเติมรายละเอียดเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Miles and Huberman, 1994 : 20) ดังตัวอย่างที่ 3 การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบบต่อการเลือกแหล่งสารสนเทศ: กรณีศึกษานักศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทย

ผลการทบทวนทฤษฎี บรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีตัวแปรอิสระสองชุดคือ (1) การรับรู้การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศและ (2) การรับรู้คุณภาพของสารสนเทศที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อตัวแปรตามคือ ความถี่ในการเลือกแหล่งสารสนเทศแต่ละแหล่งของนักศึกษาอาชีวศึกษา

(1) การรับรู้การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ

- 1.1 ความสะดวก (Convenience)
- 1.2 ความง่ายต่อการเข้าถึง (Ease of use)

(2) การรับรู้คุณภาพของสารสนเทศ

- 2.1 ความสอดคล้อง (Relevance)
- 2.2 ความเชื่อถือได้ (Reliability)

ตัวแปรตามคือ ความถี่ในการเลือกแหล่งสารสนเทศแต่ละแหล่งของนักศึกษาอาชีวศึกษา ได้แก่

1. ความถี่ในการเลือกใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่เคยใช้ในประเทศของนักศึกษาอาชีวศึกษา
2. ความถี่ในการเลือกใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาอาชีวศึกษากำลังศึกษาอยู่ในประเทศไทย
3. ความถี่ในการเลือกใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ใกล้ที่พักนักศึกษาอาชีวศึกษา
4. ความถี่ในการเลือกใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาอาชีวศึกษา

5. ความถี่รวมการเลือกใช้แหล่งสารสนเทศทั้งสี่แหล่ง (กิมศักดิ์ เอ่งฉ้วน, 2556 : 40)

แบบแผนภาพหรือแผนภูมิ

การนำเสนอกรอบแนวความคิดการวิจัยแบบแผนภาพหรือแผนภูมิ หมายถึง การเขียนที่แสดงทิศทางความเชื่อมโยงสัมพันธ์ด้วยลูกศรระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาวิจัย ช่วยให้เห็นภาพชัดเจนอย่างเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรสำคัญ ๆ เท่านั้น ไม่จำเป็นต้องเขียนอธิบายรายละเอียด (Miles and Huberman, 1994 : 20) ดังตัวอย่างที่ 1 ภาพที่ 1 หน้า 4 และดังตัวอย่างที่ 2 ภาพที่ 2 หน้า 6

แบบจำลองรูปสมการทางสถิติ

การนำเสนอกรอบแนวความคิดการวิจัยแบบจำลองรูปสมการทางสถิติ หมายถึง การเขียนอยู่ในรูปสัญลักษณ์ทางสถิติแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ช่วยให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางและเทคนิคทางสถิติที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสัมพันธ์หรือทดสอบสมมติฐานการวิจัย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. บัณฑิตศึกษา. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, 2545 : 147 ; วาโร เฟ่งสวัสดิ์, 2551 : 105) ดังตัวอย่าง 4 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกแหล่งสารสนเทศ: กรณีศึกษานักศึกษาอาเซียนในประเทศไทย

วัตถุประสงค์วิจัย เพื่อทดสอบปัจจัยที่สามารถอธิบายความผันแปรแนวโน้มการรับรู้การเลือกแหล่งสารสนเทศและคุณภาพของสารสนเทศกับการเลือกใช้แหล่งสารสนเทศของนักศึกษาอาเซียนดังนั้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุเป็นเทคนิคทางสถิติขั้นเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามหนึ่งตัวกับตัวแปรอิสระมากกว่าหนึ่งตัวแปรแสดงสมการถดถอยพหุ (แบบจำลองรูปสมการทางสถิติ) ดังนี้

$$\hat{Y} = a + b_1 x_1 + b_2 x_2 + b_3 x_3 + b_4 x_4$$

Y คือ ตัวแปรตามหรือความถี่การเลือกแหล่งสารสนเทศ

$\hat{Y}$ (y hat) แทนค่าพยากรณ์การเลือกแหล่งสารสนเทศ

X คือ ตัวแปรอิสระหรือตัวพยากรณ์ประกอบด้วย 4 ตัวแปร

X₁ คือความสะดวก (Convenience) X₂ คือความง่ายต่อการเข้าถึง (Ease of use)

X₃ คือความสอดคล้อง (Relevance) X₄ คือความเชื่อถือได้ (Reliability)

a คือ ค่าคงที่ (Constant) ของสมการถดถอย

b₁ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression coefficient) ของตัวแปรอิสระ X₁

b₂ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression coefficient) ของตัวแปรอิสระ X₂

b₃ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression coefficient) ของตัวแปรอิสระ X₃

b₄ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression coefficient) ของตัวแปรอิสระ X₄

(กิมศักดิ์ เอ่งฉ้วน, 2556 : 61)

สรุป

การสร้างกรอบแนวความคิดทั้งเชิงทฤษฎีและการวิจัย รวมถึงประเภทการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพทางสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ บนพื้นฐานทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการทำวิจัย เพราะว่าการรอบแนวความคิดการวิจัยดังกล่าวนั้น เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวและกระจกที่สะท้อนให้นักวิจัยเข้าใจปัญหาและปรากฏการณ์ที่จะทำการศึกษาวิจัยอย่างถ่องแท้ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และสมมติฐานการวิจัย โดยอาศัยทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา นำมาเชื่อมโยงบูรณาการข้อค้นพบที่สำคัญเข้าด้วยกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นช่วยให้ผู้วิจัยสามารถคาดคะเนผลลัพธ์การวิจัยได้ถูกต้องแม่นยำมากกว่าผลลัพธ์การวิจัยที่กรอบแนวความคิดการวิจัยที่ไม่มีทฤษฎีมารองรับ หากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย และเข้าใจถึงเนื้อหาสาระสำคัญของทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วนั้น จะมีประโยชน์อย่างมากที่จะนำไปปรับประยุกต์ใช้เป็นเสมือนรากฐานที่หนักแน่นและสำคัญต่อผู้วิจัยที่จะการพัฒนากรอบแนวความคิดการวิจัย แก่ผู้วิจัยให้เห็นภาพสะท้อนมีทิศทางอย่างชัดเจนและอย่างมีเหตุมีผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเนื้อหาสาระประเด็นที่ต้องการศึกษา ทำให้ทราบว่าตัวแปรใดมีความสำคัญและชี้แนวทางการกำหนดสมมติฐานการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล นิมพานิช. (2560). การออกแบบญาณวิทยา กระบวนทัศน์ และกรอบแนวคิดทฤษฎีในการทำวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์เชิงคุณภาพ: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นภัสกร กรวยสวัสดิ์, ลำปาง แม่นมาตย์ และ มาลี กาบมาลา. (2561). พฤติกรรมการเข้าถึงสารสนเทศและการใช้คำศัพท์ในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ สาขาบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ของผู้ใช้. วารสารสารสนเทศศาสตร์. 36 (1), 69-86.
- บัณฑิตา อินสมบัติ. (2558). มโนทัศน์พื้นฐานของกรอบความคิดเชิงทฤษฎี กรอบความคิดการวิจัย โมเดลการวิจัย กรอบการวิจัย และแผนภูมิการวิจัย. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. 5 (8), 13-23.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2561). แนวคิด หลักการและกระบวนการวิจัย: เชิงปริมาณ คุณภาพและผลงานวิธีการเขียนวิทยานิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์.
- กิมศักดิ์ เอ็งฉ้วน. (2556). รายงานการวิจัยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกแหล่งสารสนเทศ: กรณีศึกษาของนักศึกษาอาเซียนในประเทศไทย. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ภูมิศักดิ์ เอ่งฉ้วน. (2561). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกแหล่งสารสนเทศ: กรณีศึกษานักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.* 11 (1), 191-208.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. (2545). *ประมวลสาระชุดวิชาสถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์ หน่วยที่ 1-6* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2556). *การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนการค้นคว้าทางเลือก*. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้าพรินต์ติ้ง.
- สุทธิติ ชัดติยะ และ วิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์. (2554). *แบบแผนการวิจัยและสถิติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง.
- Angchun, P. (2016). A conceptual framework for studying factors influencing distance learners' access and use of information sources. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences*. 24 (44), 147-170.
- Aparicio, M., Bacao, F., & Oliveira, T. (2016). An e-learning theoretical framework. *An e-learning theoretical framework*. 19 (1), 292-307.
- Fang, X., Ng, D. T. K., Leung, J. K. L., & Xu, H. (2023). The applications of the ARCS model in instructional design, theoretical framework, and measurement tool: a systematic review of empirical studies. *Interactive Learning Environments*, 1-28.
- Fox, W., & Bayat, M. S. (2007). *A guide to managing research*. Cape Town: Juta.
- Grant, C., & Osanloo, A. (2014). Understanding, selecting, and integrating a theoretical framework in dissertation research: Creating the blueprint for your "house". *Administrative Issues Journal: Connecting to Education, Practice and Research*. 4 (20), 12-26. doi: 10.5929/2014.4.2.9
- Hennig-Thurau, T., Aliman, D. N., Herting, A. M., Cziehso, G. P., Linder, M., & Kübler, R. V. (2023). Social interactions in the metaverse: Framework, initial evidence, and research roadmap. *Journal of the Academy of Marketing Science*. 51 (4), 889-913.
- Hertzum, M. (2002). The importance of trust in software-engineers' assessment and choice of information sources. *Information and Organization*. 12 (1), 1-18.
- Imenda, S. (2014). Is there a conceptual difference between theoretical and conceptual frameworks? *Journal of Social Sciences*. 38 (2), 185-195.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: SAGE.
- Mann, T. (1993). *Library research model: A guide to classification, cataloging, and computer*. New York: Oxford University Press.
- Maxwell, J. R. (2005). *Qualitative research design: An interactive approach* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Neuman, W. L. (1997). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Ravitch, S. M., & Riggan, M. (2017). *Reason & rigor: How conceptual frameworks guide research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.

- Rogers, E. M. (1995). *Diffusion of innovations*. (5th ed.). New York: Free Press.
- Van der Waldt, G. (2020). Constructing conceptual frameworks in social science research. *The Journal for Transdisciplinary Research in Southern Africa*. 16 (1), 1-9. DOI: <https://doi.org/10.4102/td.v16i1.758>
- Yamauchi, L. A., Ponte, E., Ratliffe, K. T., & Traynor, K. (2017). Theoretical and conceptual frameworks used in research on family-school partnerships. *School Community Journal*. 27 (2), 9-34